

Velkommen i det fri!

Indholdsfortegnelse:

Indledning	side 4
Afgrænsning	side 5
Geografi	side 6
Metode	side 7
Velkommen i det fri.....	side 8
Konkrete forslag til forbedringer og udvikling..	side 10
Mere natur	side 11
Mere dyreliv	side 14
Mere kultur	side 19
Det videre forløb	side 21
Litteraturliste	side 22

Udarbejdet af:

Miljøpunkt Østerbro i samarbejde med Østerbro Lokaludvalg

Marts 2011

*Velkommen til et Østerbro hvor fuglene synger og
blomsterne blomstrer*

Hvor børn og ældre har gensidig glæde af hinanden

*Og hvor kunst og kreativitet danner rammerne for
oplevelser i et inspirerende byrum*

Velkommen i det fri!

Dette forslag er udarbejdet af MiljøPunkt Østerbro i samarbejde med Østerbro Lokaludvalg og er et høringssvar til Københavns Kommunes Fodgængerstrategi *Flere går mere*. Formålet med dette høringssvar er at sætte rammen for en udviklingsstrategi for hele Østerbro.

Der bliver i dette høringssvar givet konkrete forslag til hvordan allerede eksisterende områder i bydelen kan udvikles så der bliver flere sanselige oplevelser for fodgængerne. Der er i forslaget arbejdet med tre hovedområder:

- **Mere natur;** opstilling af mobile haveelementer
- **Mere dyreliv;** opsætning af redekasser til fugle og flagermus
- **Mere kultur;** opsætning af kunstudstillinger, aktivitetsredskaber og bænke

Målet med forslagene er at sikre en positiv udvikling af bydelen til fordel for borgerne. Der er sat fokus på et mindre helt konkret område af Østerbro og forslaget skal ses som et eksempel hvordan bydelen kan udvikles.

Udgangspunktet er både at have fokus på en positiv udvikling af Østerbro, men også på at skabe rum for mødet mellem børn og ældre i bydelen. Mødet mellem generationer. Møder som ikke altid er planlagte, men som opstår i kraft af de rammer som er skabt i området. Mødet som kan være til glæde for både børn og ældre. Dette møde mellem generationer går igen gennem alle forslagene.

Dette høringssvar forholder sig både til fokusområde 1 og 2 – udvikling af gåkulturen og fodgængerruter og mødesteder – fra *Flere går mere*.

Velkommen i det fri!

Afgrænsning

Dette høringssvar fokuserer udelukkende på oplevelser for fodgængere. Der bliver ikke taget højde for eksempelvis trafikale forhold. Allerede i 2010 udarbejdede MiljøPunkt Østerbro i samarbejde med Østerbro Lokaludvalg allerede en omfattende forgængerstrategi for bydelen. I den strategi ligger der en grundig undersøgelse af bydelen og der er fokuseret en del på trafik, trafikale problemer og givet forslag til løsning af disse og hvordan der kan arbejdes videre med eksempelvis trafikknudepunkter. Se mere i "Fodgængerstrategi for Østerbro" (2010)

I nærværende høringssvar går vi et skridt videre i forhold til Fodgængerstrategien for Østerbro (2010) og giver forslag til helt konkrete tiltag, der kan udføres i byrummet. Målet er at give fodgængere flere oplevelser på deres vej og dermed give dem lyst til at gå mere. Fokusset er på udviklingen af oplevelser baseret på mødet – mødet mellem byen og det grønne og mødet mellem mennesker – i det udvalgte område.

Fri gadekunst på Østerbro

Velkommen i det fri!

Geografi:

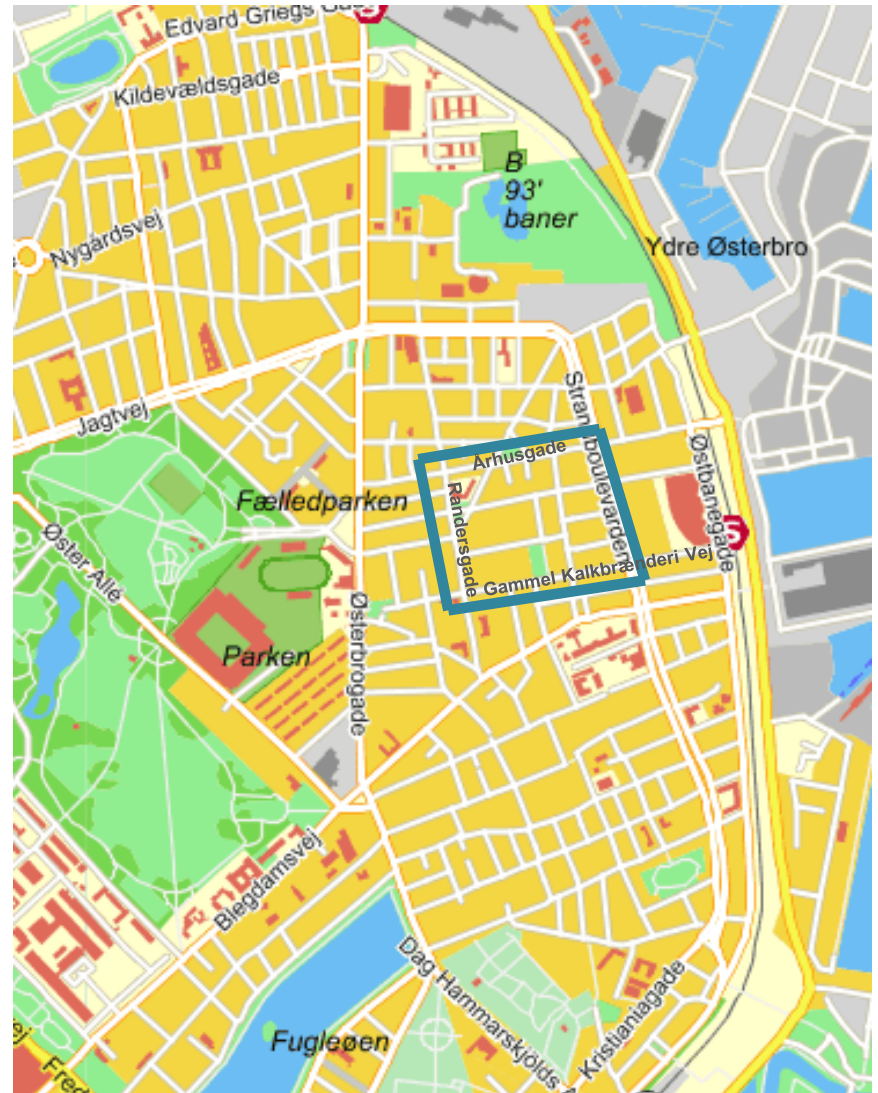
Forslagene tager udgangspunkt i ”*Fodgængerstrategi for Østerbro*” fra 2010 og arbejder videre med den allerede udpegede gårute Femkantsruten/Det mangfoldige Østerbro.

Ruten blev dengang udarbejdet på baggrund af interviews og møder med borgere, institutioner og organisationer på Østerbro.

Inden for denne rute har vi nu udpeget et mindre område afgrænset af Århusgade, Randersgade, Gammel Kalkbrænderi Vej og Strandboulevarden. Dette område er valgt fordi der er allerede eksisterende punkter, der kan arbejdes videre med og som kan udvikles positivt.

Der er i ”*Fodgængerstrategi for Østerbro*” udpeget en del fodgængerruter som går gennem de eksisterende parker på Østerbro eksempelvis Fælledparken eller Kildevældsparken. Men vi har med vilje valgt at gå uden om disse parker for at finde andre ruter der ikke er så oplagte. Det vil være til gavn for de borgere, der bor længere væk fra parkerne, men også være med til at fokusere og tænke anderledes når ruten ikke nødvendigvis ender i en stor park med høje træer og søer. Der skal tænkes anderledes, når der arbejdes med ophold.

Desuden har mange borgere deres gang i kvarteret, grundet beliggenheden af flere institutioner og boliger.

Velkommen i det fri!

Metode:

Forslagene til udviklingen af dette område er udarbejdet på baggrund af dels workshops med henholdsvis en 6. klasse fra Randersgade skole og med ældre fra Aktivitetscenteret på Randersgade, dels en snak med borgere på gaden en formiddag i marts.

Derudover har der være afholdt møder og gåture i området med Finn Ankerstjerne og Jørgen Eckmann. Begge har givet god inspiration og har med deres viden og kendskab til området været med til at finde fokus i dette høringssvar.

Jørgen Eckmann er blind og det faktum har bidraget meget i forhold til at bruge andre sanser end synet i oplevelsen af den omkringliggende verden.

Velkommen i det fri!

Velkommen i det fri

Den geografiske afgrænsning til et mindre område af Østerbro er nødvendig for at komme med helt konkrete forslag til udvikling af byrummet for fodgængere.

Forslaget kan fungere som rammesættende for udvikling af resten af bydelen.

En udvikling der vil tage afsæt i de allerede eksisterende potentialer og muligheder, der er i byrummet, men samtidig vil have fokus på udviklingen af det grønne; naturen, dyrelivet og kulturen - og mødet mellem ældre og børn – mødet mellem to generationer.

Det er ikke antallet af rekreative områder i byen der får folk til at bruge de grønne og rekreative områder i hverdagen og det er ikke antallet af grønne kvadratmeter, men derimod nærheden til disse, der er afgørende.

Det viser en svensk undersøgelse fra 2003. Den viser at jo længere afstand mennesker har fra deres bolig til det grønne område, jo sjældnere benytter de sig af det og jo kortere tid opholder de sig der. Det er nødvendigt, at de grønne områder ligger inden for en radius af 300 m af folks hjem. En større afstand betyder signifikant færre besøg og kortere ophold.

Derudover viste den svenske undersøgelse, at folk med kortere afstand til grønne områder lider mindre af stress end folk med længere afstand.

Velkommen i det fri!

I det valgte område er der en mindre park, Krausepark, to legepladser, Århus Plads og Silkeborg Plads, og Bopa Plads, hvor der bl.a. er en lille legeplads for mindre børn. De regnes alle for rekreative områder.

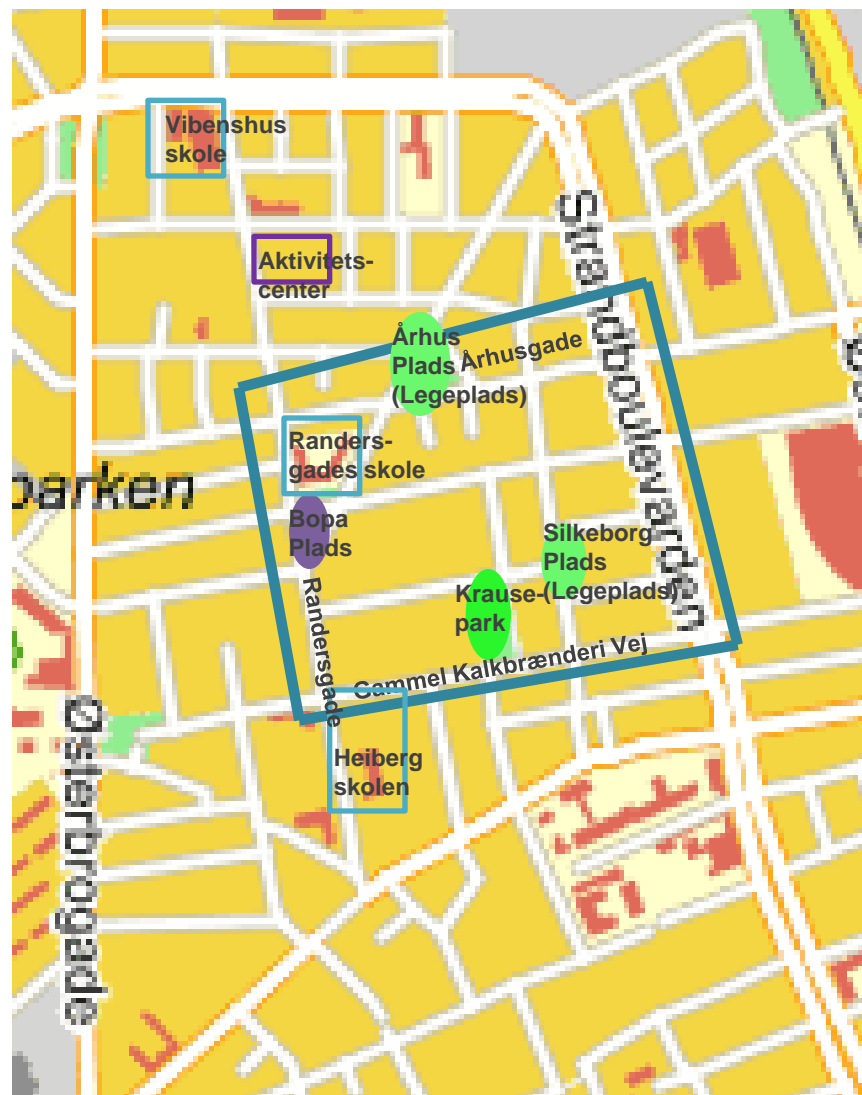
Denne nærhed til grønne områder adskiller sig fra resten af bydelen. Der er potentiale for udvikling af disse parker og rekreative områder.

Udviklingen af områderne kan tjene som foregangseksempler for udvikling af lignende mindre parker og pladser i bydelen. Det vil sikre fremtidig nærhed til grønne og rekreative områder for bydelens borgere. Undervejs til de rekreative områder vil der være oplevelser som gør selve opholdet interessant.

Fokus på mødet mellem børn og ældre kan være relevant at udvikle i hele bydelen, der bærer præg af en blandet beboersammensætning aldersmæssigt.

I det udvalgte mindre område, og i det umiddelbare område ligger der bl.a. tre skoler og et aktivitetscenter for ældre. Desuden er der en del boliger og andre institutioner i området, som betyder at mange mennesker har deres daglige gang i kvarteret.

Mødet mellem børn og ældre er en del af oplevelsen ved at opholde sig i byrummet. Der bliver lagt op til det tilfældige møde idet der bliver lavet mulighed for ophold for både børn og ældre.

Velkommen i det fri!

Konkrete forslag til forbedringer og udvikling

De helt konkrete forslag for Østerbro fokuserer på udviklingen af det grønne og mødet mellem generationer.

- **Mere natur**; opstilling af mobile haveelementer
- **Mere dyreliv**; opsætning af redekasser til fugle og flagermus
- **Mere kultur**; opsætning af kunstudstillinger, aktivitetsredskaber og bænke

Det udmøntes i udvikling af mobile haveelementer, der kan placeres rundt i området, opsætning af redekasser til fugle og flagermus i træer og på oplagte husmure og facader. Desuden gives der forslag til kunst -oplevelser via interaktive kunstudstillinger.

Det er rammerne for at skabe rum for mødet mellem mennesker, bl.a. foranlediget af de forbedrede grønne og rekreative muligheder og udvikling af flere kulturelle tilbud i byrummet.

Vi mener herigennem at kunne skabe flere oplevelser for fodgængere i byrummet og dermed forstærke lysten til at gå. Så dem der går, går mere og flere går med.

Velkommen i det fri!

Mere natur

Krauseparken

En undersøgelse fra Forskningscentret for Skov & Landskab viser, at det er vigtigt for byens borgere at grønne områder indeholder et naturligt og rigt dyre- og planteliv.

Krauseparken, er et mindre parkområde, der strækker sig i et smalt stykke mellem Krausesvej og Gammel Kalkbrænderi Vej.

Man bliver budt velkommen til parken med et Velkommen i det fri skilt. Parken indbyder dog ikke i særlig grad til ophold og byder heller ikke på de store naturoplevelser. Parken bærer præg af at være hundeluftningssted for områdets hunde.

På trods af parkens minimale område er der store potentialer for udvikling. En udvikling som vi foreslår sker gennem direkte involvering af områdets børn og ældre. På den måde vil der blive ejerskab til området og kontakten mellem de to grupper forstærkes.

Mobile haveelementer er højbede på flytbare paller og kan placeres både i parken og på udvalgte steder rundt i resten af området for at sprede det grønne ud fra de små parker.

Borgernetværket Urban Greening er opstået i et samarbejde med projekt 2100.nu på Østerbro. Denne gruppe af frivillige borgere arbejder med mobile haver og urban greening/farming. De kan med fordel involveres i dette arbejde. Lige p.t. arbejder gruppen med mobile dufthaver som bliver sat op udvalgte steder på Østerbro.

Vi foreslår at der udarbejdes et projekt for et forløb hvor områdets børn og ældre sammen med urban greening netværket involveres i bygning, opsætning og pasning af de mobile haver.

Der kan både laves dufthaver, grøntsagshaver og blomsterhaver. Der er tale om et samarbejdsprojekt hvor de omkringliggende skoler og centre involveres.

Velkommen i det fri!

Aktivitetsredskaber

En udvidelse af aktiviteter i parken kunne være opstilling af aktivitets-/motionsredskaber som man kender det fra motionsområdet ved Sortedamssøen i København. De lidt større børn efterspørger forskellige aktivitetsredskaber i området. Der findes også aktivitetsredskaber som kan benyttes af ældre.

Bænke

Der skal udvides med bænke i forbindelse med parken, så der er plads til de ældre og deres behov for hvile. De kan opstilles så der er bænke, der står i områder præget af forskellige dufte fra dufthaverne. Der kan arbejdes med forskellige typer af bænke som i sig selv er en oplevelse. Eksempelvis kan bænkene få navne som "Lavendelbænken", "Kærestebænken", "Fuglebænken" eller lign alt efter placering og oplevelse. Lokale virksomheder /institutioner kan involveres som sponsorer af bænkene.

Effekt

Udviklingen af de grønne områder skal indbyde til ophold, det vil også sige indbyde til længerevarende ophold – f.eks. i form af picnic, fællesspisning, leg eller motion. Ophold giver mulighed for møder mellem borgere. Hvis opholdet samtidig er krydret med oplevelser i form f.eks. i form af fælles plantedage, udvikling af parker, fællesspisning, motion skaber det et fællesskab i området og et større tilhørsforhold til parken og området som helhed.

Velkommen i det fri!

Mulige samarbejdspartnere/aktører:

- KOMPAN A/S som laver aktivitetsmiljøer/legeplads-redskaber til og sammen med børn
- Sundhed og Livsmød som laver motionsmødesteder/ aktivitetsmiljøer for især ældre
- De nærliggende skoler
- Det nærliggende aktivitetscenter for ældre
- Beboerne omkring parken
- Borgernetværket Urban Greening
- Vej og Park
- Erhvervsdrivende

Velkommen i det fri!

Mere dyreliv

Det vilde dyreliv på Østerbro

Der er i området allerede noget fugleliv pga. af de eksisterende store træer, der især findes langs Gammel Kalkbrænderi Vej. Her findes der stadig flere store villaer omkranset af haver. Mange af villaerne huser institutioner. Der er blandt andet observeret skader i de høje træer på Gammel Kalkbrænderivej. Flere dyr i byen er et af de ønsker, der kom fra de børn vi snakkede med fra Randersgade skole.

For at udvikle fuglelivet foreslår vi, at der opsættes redekasser både i træerne i området og på egnede husfacader. På kortet på side 18 er markeret både træer og husfacader i området, der kunne være egnede. I forhold til husfacaderne er der taget højde for at redekasserne ikke skal være til gene bl.a. i forhold til fuglenes ekskrementer.

Overfor og i nærheden af de udvalgte steder til redekasserne vil det være en fordel at opstille bænke. Det er et stort ønske blandt bydelens ældre forgængere, at der opstilles flere bænke. Så der er mulighed for at sidde og kikke på fuglene, bylivet, børnene og få sig et lille hvil. Mange af børnene har ligeledes efterspurgt muligheden for at observere dyreliv og det kan lade sig gøre fra en bænk.

Velkommen i det fri!

Gråspurven

Gråspurven er en typisk byfugl. Vi kender alle lyden af gråspurven og synet af den når den tager støvbad i sandbunkerne mellem fliserne.

Men gråspurven er ved at være sjælden i byen. Den mangler sine typiske ynglesteder. Gråspurven yngler i kolonier. Derfor er det en fordel at opsætte redekasser hvor der kan yngle flere par. På billedet ses en redekasse hvori tre par kan ruge samtidig. Ved at hænge en hel koloni af redekasser op hjælpes denne fugl som er i tilbagegang i byen. Det er faktisk muligt at lave et helt etagebyggeri af redekasser. En sjov og oplevelsesrig effekt i bybilledet.

Det vil være en oplevelse at gå forbi redekasserne og opleve den aktivitet der vil være og det liv som fuglene giver til området.

Udover gråspurve kan der sagtens opsættes redekasser til andre fugle eksempelvis stære – og mejsekasser.

Redekasse til tre gråspurvepar

Eksempel på kreativitet på Nyborggade

Velkommen i det fri!

Flagermus

Allerede i dag kan man i sommermånederne se flagermus, der jager over byens tage og træer. Eller i Fælledparken, hvor den flyvende mus også trives.

Flagermus overvintrer og yngler i huse og træer, og derfor trives de i byer med parker. Men det er helt afgørende, at de får lov til eksempelvis at bo under tagene i byens ejendomme, og at byen har mange store træer.

Man kan sagtens opsætte flagermuskasser. De skal anbringes i mindst 4 meters højde. Det kan f.eks. være under tagskæg - gerne i nærheden af parker eller grønne områder. Flagermusene kan overvintrer i kasserne og dukker op om foråret til glæde for alle der går aftentur i sommermånederne. Bygning af flagermuskasser kan være en aktivitet, der involverer institutioner og borgerne i området.

Flagermuskasse

Velkommen i det fri!

Effekt

Et større dyreliv, måske især de små kvidrende gråspurve, og pibende flagermus vil bl.a. medvirke til at flere sanser tages i brug, når man bevæger sig i byrummet, da fuglefløjt og kvidrende ”snak” stimulerer høresansen. Og fugle der flyver og hopper omkring er en glæde for både børn og ældre.

Flagermus er spændende lidt mystiske dyr som kommer frem om aftenen, når vi andre begynder at gå til ro.

Der kan laves mange spændende flagermusture ved midnatstid på Østerbro med flagermusdetektor og kikkert. Ligeledes kan bygning, opsætning og pasning af kasserne involvere mange forskellige aktører.

Et rigt fugleliv er en vigtig del af et grønnere byliv. Forskningscentret for Skov & Landskab har i undersøgelsen Rekreativ brug af byens grønne områder blandt andet spurgt borgere, hvad byens parker og grønne områder skal indeholde.

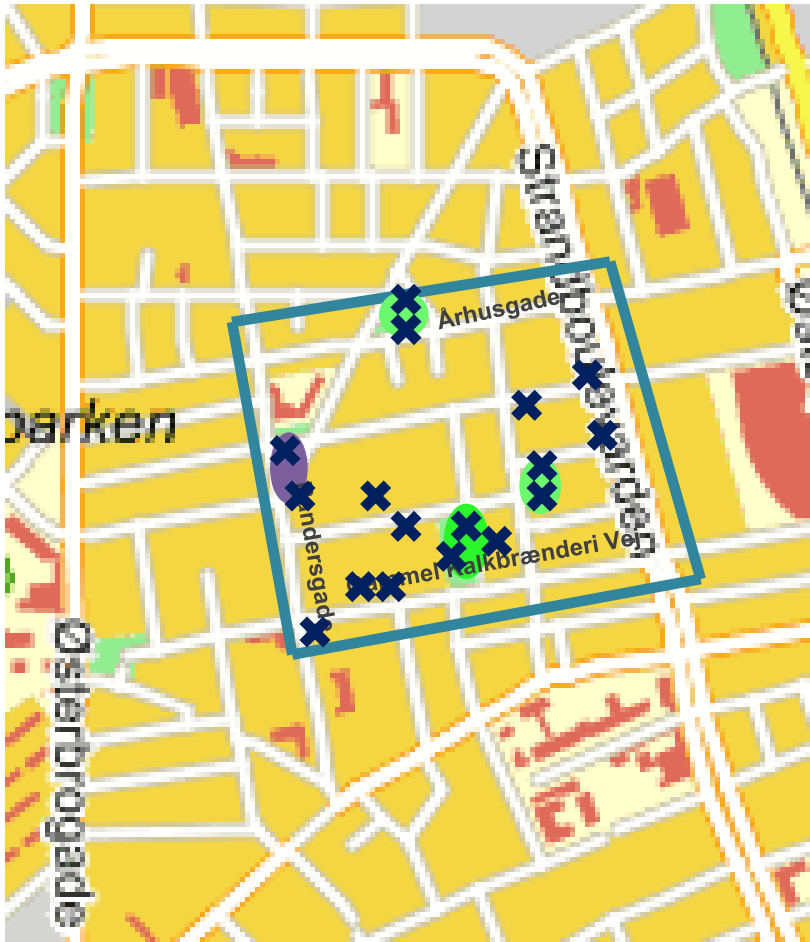
Noget af det vigtigste er for alle – uanset alder – tilstedeværelsen af fugle og et naturligt og rigt dyre- og planteliv.

En gruppe flagermus er opdaget i et gammelt træ

Velkommen i det fri!

Kort over mulig placering af redekasser

Samarbejdspartnere/ Aktører

- Dansk Ornitologisk Forening København
- De berørte hus - og træejere
- De nærliggende skoler ift. Biologiundervisningen, og Sløjdundervisningen til bygning af kasser
- Værksteder med bygning af fuglekasser og flagermuskasser.
- Vuggestuer og børnehaver som f.eks. Fodreansvarlige om vinteren.
- Erhvervsdrivende til levering af træ til kasser, foder, opsætning af kasser m.v.

Velkommen i det fri!

Mere Kultur

Bopa Plads

På Bopa Plads foreslår vi opstilling af løbende kunstudstillinger inspireret af Kongens Nytorv og de skiftende udstillinger, der har været der.

Det kunne evt. være i form af en interaktiv væg, der let kan skifte mellem forskellig kunst og indbyde borgerne til selv at bidrage. Alle aldersgrupper kan få glæde af denne aktivitet

Bænke

Pladsen skal udvides med flere forskellige bænke til de ældre medborgere. Bænke og udstillinger skal placeres så man kan sidde på en bænk og nyde den aktivitet der er omkring og i udstillingen.

Effekt

Med dette forslag søger vi på samme måde som udviklingen af de grønne områder at skabe mulighed for mødet mellem borgerne. Den interaktive udstilling giver underholdning for dem der går forbi og kan være med til at flere ligger vejen forbi netop dette sted.

Velkommen i det fri!

Mulige samarbejdspartnere/aktører:

- Cafeerne på Bopa plads
- Kunstnere
- Dansk designcenter
- Københavns Museum
- Lokalthistorisk forening
- Borgere
- Professionelle aktører som arkitekter, designere i bykunst og bymiljø m.v.

Grøn facade i Århusgade

Velkommen i det fri!

Det videre forløb

Nærværende forslag skal ses som forslag, der skal arbejdes videre med. Hvis det bliver muligt at lave et projekt på Østerbro hvor aspekter fra dette forslag skal realiseres, skal de konkrete forslag laves til et projektforslag med forberedelse, finansiering, udførelse og evaluering.

Med det store empiriske grundlag der ligger i "Fodgængerstrategi for Østerbro" fra 2010 og med de nærværende forslag er der allerede lavet det forarbejde der skal til for at kunne lave et enkeltstående projekt om oplevelser for fodgængere i udvalgte byområder.

Forslaget skal ses som et eksempel og kan derfor sagtens overføres til andre områder i bydelen eller i hele København. Det er lavet for at vise hvordan helt konkrete forslag kunne se ud.

Et af målene har været at få ældre og børn til at mødes i et tilfældigt møde. Styrken i dette forslag er at der bliver opsat rum for det tilfældige møde og udover de oplevelser man får i selve byrummet, giver det tilfældige møde også en oplevelse.

De gamle vil gerne have bænke, blomster, kultur og mulighed for at se på børnene. Børnene vil have opholdsrum, dyreliv og tumlepladser.

Disse ønsker har vi forsøgt at tilfredsstille i nærværende forslag.

Velkommen i det fri!

Litteraturliste

Grahn, Patrik & Stigsdotter, Ulrika A. (2003). Landscape planning and stress. Urban Forestry & Urban Greening. Volume 2, s. 1-18.

Holm, Stine & Jacobsen, Christine H. (2001). Rekreativ brug af byens grønne områder.

Østerbro Lokaludvalg og MiljøPunkt Østerbro. (2010) Forgængerstrategi for Østerbro

Empiri:

Interviews med en 6. klasse på Randersgadeskole, og ældre brugere af aktivitetscentret Randersgade. Interview med borgere ved kaffevogn på Bopa Plads. Deltagelse i borgermøde d. 3. marts om høring af fodgængerstrategien "Flere går med" arrangeret af Dansk Fodgængerforbund og møder og gåture med Finn Ankerstjerne og Jørgen Eckmann.

Velkommen i det fri!

Udarbejdet af:

I samarbejde med:

Marts 2011

Velkommen i det fri!